วารสารจันทรเกษมสาร ปีที่ 21 ฉบับที่ 41 กรกฎาคม – ธันวาคม 2558
Journal of Chandrakasem Sarn Vol. 21 No. 41 July – December, 2015

การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อสร้างเสริมความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์สำหรับครูปฐมวัยในจังหวัดชัยนาท

The Development of An In-Service Training Course to Enhance Creative Problem Solving Ability for Pre-School Teachers in Chainat Province,Thailand

พัชรา พุ่มพชาติ[1]
Patchara Poompachati[1]

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) พัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์สำหรับครูปฐมวัย 2) ศึกษาประสิทธิภาพของหลักสูตรฝึกอบรม กระบวนการพัฒนาหลักสูตรประกอบด้วย 4 ขั้นตอน คือ 1) การกำหนดข้อมูลพื้นฐาน 2) การออกแบบหลักสูตร 3) การทดลองใช้ 4) การหาประสิทธิภาพ จำแนกออกเป็น 2 ระยะ คือ การศึกษานำร่องและนำหลักสูตรฝึกอบรมไปใช้กับกลุ่มเป้าหมายซึ่งเป็นเป็นครูปฐมวัยที่ปฏิบัติการสอนชั้นอนุบาล 1 และ 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยนาท จังหวัดชัยนาท จำนวน 50 คน ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2557 ระยะเวลาที่นำหลักสูตรไปใช้ 6 สัปดาห์ โดยใช้รูปแบบการทดลองแบบกลุ่มเดียวทำการทดสอบก่อนและหลัง ดำเนินการฝึกอบรมด้วยวิธีการวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action Research) 4 ขั้นตอน ได้แก่ การวางแผน การปฏิบัติตามแผน การเก็บรวบรวมข้อมูลและการสะท้อนผล เครื่องมือประกอบด้วย แบบทดสอบความรู้ความเข้าใจ แบบประเมินความสามารถ ในการเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ แบบประเมินความสามารถในการจัดการเรียนรู้และแบบประเมินความพึงพอใจของครูปฐมวัย สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลประกอบด้วย การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบค่าที (t-test Dependent) และการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

ผลการวิจัยพบว่า ครูปฐมวัยมีคะแนนเฉลี่ยของความรู้ความเข้าใจหลังการฝึกอบรมสูงกว่าก่อนการฝึกอบรมอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 ครูปฐมวัยมีความสามารถในการเขียนแผนการจัดการเรียนรู้และการจัดการเรียนรู้ ในระดับมาก และมีความพึงพอใจต่อหลักสูตรฝึกอบรม อยู่ในระดับมาก

คำสำคัญ: การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม การเสริมสร้างความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ ครูปฐมวัย

[1]สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม

Abstract

The purpose of this study were to 1) develop the In–Service Training Course to Enhance Creative Problem Solving Ability for Pre–School Teachers and 2) investigate the efficiency of an In–Service Training Course to Enhance Creative Problem Solving Ability for Pre–School Teachers. The process of the study involved 4 stages as follows: 1) Gathering basic data 2) Designing the in–service training course 3) Implementing and 4) Testing the efficiency was created by2 phases: Pilot study of the in–service training course and Implementing the in–service training course with 50 preschool teachers of K1–K2 under the jurisdiction of Chainat Primary Educational Service Area of Chainat Province,Thailand during the first semester of the year 2014. The In–Service Training Course implementation period was 6 weeks by the one group pretest–posttest design in which action research was used and comprised 4 stages: planning, action, observation, and reflection. The instruments employed were 1) Cognitive Ability Test 2) Evaluating form for the in–service training lesson plan writing 3) Observation form for learning activity management ability and 4) Questionnaire on opinions towards the in–service training course. Data analysis consisted of percentage, means ($\bar{x}$), and standard deviation (S.D.), t–test Dependent, qualitative analysis by content analysis.

The research results revealed as follows after the In–Service Training Course: trained teachers gained better cognitive ability about creative problem solving than in the pretest at the statistical significance level .05. The overall teachers' abilities in the lesson plan writing and learning management and opinions on the in–service training course were highly satisfied.

Keywords: Development of An In–Service Training Course, Enhancing the Creative Problem Solving ability, Preschool Teachers

บทนำ

การสร้างศักยภาพของบุคคลให้มีความพร้อมสำหรับการเรียนรู้และการมีชีวิตที่ประสบผลสำเร็จในช่วงศตวรรษที่ 21 ทุกประเทศทั่วโลกต่างให้ความสำคัญกับดัชนีชี้วัดในด้านสุขภาพและการศึกษา (Malik, 2013) การศึกษาเป็นพลังสำคัญสำหรับการพัฒนาทักษะที่จำเป็นสำหรับการเรียนรู้และการมีชีวิตที่ประสบผลสำเร็จประกอบด้วย การวิเคราะห์ การคิดวิจารณญาณ การคิดสร้างสรรค์และการคิดแก้ปัญหา (Trffinger, 2007) ทักษะที่จำเป็นสำหรับการเรียนรู้และการมีชีวิตที่ประสบผลสำเร็จ

การคิดแก้ปัญหา และการคิดสร้างสรรค์นับเป็นทักษะที่จำเป็นสำหรับการพัฒนาบุคคลซึ่งเป็นธรรมชาติของการคิดที่ถูกนำมาใช้สำหรับการคิดที่เรียกว่า “การแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์” ซึ่งเป็นความสามารถที่สร้างความพร้อมของบุคคลและเป็นองค์ประกอบสำคัญทำให้ชีวิตประสบผลสำเร็จที่ดีกว่า (Treffinger, 1995; Mitchell & Konalik, 1999) การแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์เป็นการคิดด้านหนึ่งของการพัฒนาศักยภาพของบุคคลในทุกวัยและสำหรับครูปฐมวัยหากได้รับ การพัฒนาความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์แล้วย่อมเป็นผลดีต่อการปฏิบัติการจัดการเรียนรู้และการพัฒนาเด็กปฐมวัย

จากการศึกษารายงานวิจัยโดยสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2556) พบว่า นักเรียนที่มีโอกาสเรียนรู้กับครูที่สอนเก่งจะมีพัฒนาการที่ก้าวหน้ามากกว่านักเรียนที่เรียนกับครูที่สอนไม่เก่งถึง 3 เท่า จากพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2552 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 ได้ชี้ให้เห็นว่า ครูต้องทำหน้าที่ในการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้สามารถพัฒนาตนเองอย่างรอบด้านและเต็มศักยภาพ (2556) จากรายงานการติดตามความก้าวหน้าการจัดการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัยในระหว่างปี 2551–2552 พบว่า คุณภาพของผู้เลี้ยงดูเด็ก อยู่ในภาวะเสี่ยงและไม่เอื้อต่อ การพัฒนาการที่ดีของเด็กปฐมวัย และพบว่าครูมีคุณภาพอยู่ในเกณฑ์ที่ต้องปรับสูง โดยมีข้อเสนอแนะให้ครูได้รับการพัฒนาความสามารถในการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ให้ครูมีความสามารถตรงกับงานที่รับผิดชอบและจากรายงานผลการติดตามและประเมินผล นโยบายยุทธศาสตร์การพัฒนาเด็กปฐมวัย (0–5 ปี) ระยะยาว พ.ศ. 2550–2554 พบว่า ยุทธศาสตร์ที่ 2 การส่งเสริมพ่อแม่และผู้ที่เกี่ยวข้องเพื่อพัฒนาเด็กปฐมวัย มาตรการที่ยังไม่ได้เริ่มดำเนินการ คือ การปฏิรูปกระบวนการผลิตผู้เลี้ยงดูเด็ก ผู้ดูแลเด็ก ครู และบุคลากรอื่น ๆ โดยพบสภาพปัญหาครูขาดความรู้ความเข้าใจ โดยเฉพาะด้านจิตวิทยาและพัฒนาการเด็ก และยังขาดการฝึกอบรมทั้งก่อนประจำการและระหว่างประจำการอย่างเป็นระบบต่อเนื่องและมีประสิทธิภาพน้อย (สำนักเลขาธิการสภาการศึกษา, 2552, 2556) ประกอบกับผลการประเมินคุณภาพระดับการศึกษาปฐมวัยโดยสำนักงานรับรองมาตรฐานและประกันคุณภาพการศึกษา (สมศ.) ได้ให้ความคิดเห็นว่าครูต้องปรับปรุงความสามารถในการจัดการเรียนการสอนอย่างมีประสิทธิภาพและเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ (สำนักงานเลขาธิการศึกษา, 2552) การพัฒนาครูให้มีคุณภาพและมาตรฐานสำหรับการเป็นครูมืออาชีพเป็นสิ่งสำคัญ ดังนโยบายระยะการบริหารราชการ 4 ปี ของรัฐบาลได้ให้มีการเร่งพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้ได้มาตรฐานสากลด้วยการจัดให้มีครูดีในทุกห้องเรียน (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2556) การพัฒนาครูจึงเป็นวิธีการส่งผลต่อคุณภาพผู้เรียน โดยใช้วิธีการที่ก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ผู้เรียนด้วยวิธีการที่หลากหลาย มีคุณภาพและดำเนินการอย่างเป็นระบบ

จากการศึกษาข้อมูลดังกล่าวข้างต้น พบว่า การจัดการเรียนรู้ของครูยังขาดประสิทธิภาพและไม่สามารถเอื้อต่อการสร้างเสริมพัฒนาการที่เหมาะสม

ให้กับเด็ก ส่งผลให้เด็กขาดทักษะการคิดในหลายด้านที่จำเป็นต่อการเรียนรู้ โดยมีข้อเสนอแนะให้มีการพัฒนาครูโดยการจัดทำหลักสูตรฝึกอบรมครูที่มีศักยภาพและส่งผลต่อการพัฒนาผู้เรียนโดยตรงและผู้วิจัยจึงได้ทำการสัมภาษณ์ครูปฐมวัยผู้ปฏิบัติการสอนในจังหวัดชัยนาทซึ่งเป็นจังหวัดที่มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษมได้ไปจัดตั้งศูนย์การเรียนรู้และมีนโยบายสนับสนุนการมีส่วนร่วมในงานการพัฒนาการศึกษาโดยใช้แบบสัมภาษณ์ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยครั้งนี้ จากผลการสัมภาษณ์ได้ข้อสรุปว่า ครูมีความต้องการพัฒนาตนเองให้มีความสามารถในการคิดเพื่อนำมาใช้ในการเขียนแผนและการจัดการเรียนรู้เพื่อให้การสอนเป็นไปตามวัตถุประสงค์อย่างมีประสิทธิภาพ ดังนั้น ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะพัฒนาศักยภาพของครูโดยการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์สำหรับครูปฐมวัยในจังหวัดชัยนาท ทั้งนี้เนื่องจากหลักสูตรฝึกอบรมเป็นวิธีการหนึ่งที่ช่วยพัฒนาทักษะการจัดการเรียนการสอนของครูโดยใช้ระยะเวลาที่ไม่มากและมีกระบวนการที่เน้นให้ครูได้พัฒนาตนเองด้วยการฝึกปฏิบัติการ (สันต์ ศูนย์กลาง, 2551) ซึ่งวิธีการดังกล่าวนับเป็นวิธีการที่เหมาะสมสำหรับการพัฒนาครูปฐมวัยให้เป็นมืออาชีพโดยให้มีการจัดฝึกอบรมที่เป็นระบบมีความหลากหลายให้แก่ครูเพื่อให้มีความรู้ ทักษะและมีความสามารถในการเลี้ยงดูเด็กให้ได้ตามมาตรฐานกำหนด (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2556) ผู้วิจัยจึงได้ดำเนินการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมตามขั้นตอน การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม 4 ขั้น ประกอบด้วย

1. การกำหนดเป้าหมายและวัตถุประสงค์ของหลักสูตรฝึกอบรม

2. การออกแบบหลักสูตรโดยการสร้างและประเมินโครงสร้างหลักสูตร

3. การนำหลักสูตรไปทดลองใช้และหาประสิทธิภาพด้วยกระบวนการวิจัย เชิงปฏิบัติการ (Kemmis & McTagart, 1990) 4 ขั้นตอน คือ การวางแผน การปฏิบัติ การเก็บรวบรวมข้อมูลและการสะท้อนผล

4. การประเมินและปรับปรุงหลักสูตรเพื่อให้ได้หลักสูตรฝึกอบรมครูที่มีความสมบูรณ์สามารถนำไปปฏิบัติได้จริง (Oliva, 2001)

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์สำหรับครูปฐมวัย

2. เพื่อศึกษาประสิทธิภาพของหลักสูตรฝึกอบรม

ขอบเขตของการวิจัย

กลุ่มเป้าหมาย

กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเป็นครูปฐมวัยที่ปฏิบัติการสอน ซึ่งตระหนักเห็นความสำคัญและมีความต้องการพัฒนาตนเองในการจัดการเรียนรู้ ได้แก่

1. กลุ่มเป้าหมายในการศึกษานำร่อง ได้แก่ ครูปฐมวัยที่ปฏิบัติการสอนในโรงเรียนอนุบาลชัยนาท สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การประถมศึกษาชัยนาท จังหวัดชัยนาท จำนวนทั้งสิ้น 8 คน

2. กลุ่มเป้าหมายในการหาประสิทธิภาพของหลักสูตรได้แก่ ครูปฐมวัยที่ปฏิบัติการสอนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การประถมศึกษาชัยนาท จังหวัดชัยนาทที่ไม่ใช่ครูปฐมวัยในขั้นตอนการศึกษานำร่อง จำนวนทั้งสิ้น 50 คน

ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย

1. ตัวแปรต้น คือ หลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์สำหรับครูปฐมวัย

2. ตัวแปรตาม คือ

2.1 ความรู้ความเข้าใจของครูปฐมวัย

2.2 ความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ของครูปฐมวัย ได้แก่

2.2.1 ความสามารถในการเขียนแผนการจัดการเรียนรู้

2.2.2 ความสามารถในการจัดการเรียนรู้

2.3 ความพึงพอใจของครูปฐมวัยที่ได้รับการฝึกอบรมตามหลักสูตร

สมมติฐานของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยตั้งสมมติฐานของการวิจัย ดังนี้

1. หลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์สำหรับครูปฐมวัยมีความเหมาะสมและความสอดคล้องอยู่ในระดับมาก

2. หลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์สำหรับครูปฐมวัยเป็นหลักสูตรฝึกอบรมมีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ที่กำหนด

วิธีดำเนินการวิจัย

เครื่องมือการวิจัย

1. หลักสูตรฝึกอบรมเพื่อส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ของครูปฐมวัย

2. แบบทดสอบความรู้ความเข้าใจของครูปฐมวัยเกี่ยวกับการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์

3. แบบประเมินความสามารถในการเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ตามกระบวนการจัดการเรียนรู้การแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์สำหรับเด็กปฐมวัย

4. แบบประเมินความสามารถในการจัดการเรียนรู้ตามกระบวนการจัดการเรียนรู้การแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์สำหรับเด็กปฐมวัย

5. แบบประเมินความพึงพอใจของครูปฐมวัยที่มีต่อตามกระบวนการจัดการเรียนรู้การแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์สำหรับเด็กปฐมวัย

การรวบรวมข้อมูล

1. การกำหนดข้อมูลพื้นฐานเพื่อนำมาใช้ในการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมโดยใช้แบบวิเคราะห์เอกสารและแบบสัมภาษณ์ครูปฐมวัย

2. การออกแบบหลักสูตรโดยการสร้างและประเมินโครงสร้างหลักสูตรด้วยการใช้แบบประเมินความเหมาะสมและความสอดคล้องโดยผู้เชี่ยวชาญ

3. การนำหลักสูตรไปทำการศึกษานำร่องกับครูปฐมวัยในโรงเรียนอนุบาลชัยนาท จำนวน 8 คน และหาประสิทธิภาพของหลักสูตรโดยทดลองใช้กับกลุ่มเป้าหมายซึ่งเป็นครูปฐมวัยจำนวน 50 คน ด้วยวิธีการวิจัยปฏิบัติการ ประกอบด้วย การวางแผน (Planning) การปฏิบัติตามแผน (Action) การสังเกตเพื่อการเก็บรวบรวมข้อมูล (Observation) และการสะท้อนผล (Reflection) และทำการประเมินครูปฐมวัย โดยใช้แบบทดสอบความรู้ความเข้าใจแบบประเมินความสามารถในการเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ แบบประเมินความสามารถในการจัดการเรียนรู้และแบบประเมินความพึงพอใจของครูปฐมวัย

4. การหาประสิทธิภาพของหลักสูตรฝึกอบรมโดยการรวบรวมผลการประเมินความรู้ความเข้าใจ ความสามารถในการเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ ความสามารถในการจัดการเรียนรู้และความพึงพอใจของครูปฐมวัยมาทำการวิเคราะห์

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. การประเมินโครงร่างหลักสูตรฝึกอบรมใช้ค่าเฉลี่ยและค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

2. แบบทดสอบความรู้ความเข้าใจของครูปฐมวัยเกี่ยวกับการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ใช้ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าร้อยละ และการทดสอบค่าที (t–test dependent)

3. แบบประเมินความสามารถในการเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ ความสามารถในการจัดการเรียนรู้และความพึงพอใจของครูปฐมวัย ใช้ค่าเฉลี่ยและค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน(พวงรัตน์ ทวีรัตน์, 2543)

ผลการวิจัย

1. ผลการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์สำหรับครูปฐมวัย เป็นหลักสูตรเพื่อพัฒนาศักยภาพครูตามแนวทางการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม 4 ขั้นตอน ประกอบด้วยการกำหนดเป้าหมายและวัตถุประสงค์ การออกแบบหลักสูตร การนำหลักสูตรไปทดลองใช้และหาประสิทธิภาพ และการประเมินและปรับปรุงหลักสูตร (Oliva, 2001) โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ครูมีความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ โดยมีหลักการคือ มุ่งเน้นภาคปฏิบัติ เน้นกิจกรรมเป็นฐาน การเรียนรู้อย่างเป็นกระบวนการการแลกเปลี่ยนเรียนรู้การมีส่วนร่วม การคำนึงถึงความต้องการของครูเป็นหลัก และการสร้างความรู้สึกในการเป็นเจ้าของหลักสูตร โดยมีเป้าหมายการพัฒนาครูประกอบด้วย ความรู้ความเข้าใจ ความสามารถในการเขียนแผน ความสามารถในการจัดการเรียนรู้และความพึงพอใจในการเข้ารับอบรมหลักสูตรฝึกอบรมโครงสร้างเนื้อหาของหลักสูตรประกอบด้วย 3 หน่วย คือ หน่วยที่ 1 ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ หน่วยที่ 2 การจัดการเรียนรู้ตามกระบวนการจัดการเรียนรู้การแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์สำหรับเด็กปฐมวัย และหน่วยที่ 3 แนวปฏิบัติการจัดการเรียนรู้ตามกระบวนการจัดการเรียนรู้การแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์สำหรับเด็กปฐมวัย เป็นภาคการฝึกปฏิบัติ จำนวน 8 ชั่วโมง ภาคความรู้ จำนวน 6 ชั่วโมง รวม 14 ชั่วโมง กระบวนการฝึกอบรม ประกอบด้วย 4 ขั้นตอน (AAOR) คือ ขั้นที่ 1 การสร้างความตระหนัก (Awareness) ขั้นที่ 2 การปฏิบัติ (Act) ขั้นที่ 3 การสังเกตเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูล (Observe) และขั้นที่ 4 การสะท้อนผล (Reflection)กิจกรรมการฝึกอบรมประกอบด้วย 5 กิจกรรม คือ

1.1 ทดสอบก่อนการฝึกอบรม

1.2 ฝึกอบรมโดยใช้กระบวนการฝึกอบรม 4 ขั้นตอน

1.3 สรุปผล และกำหนดแนวปฏิบัติ

1.4 ทดสอบหลังการฝึกอบรม

1.5 สอบถามความคิดเห็นหลังการฝึกอบรม สื่อ/แหล่งเรียนรู้ ประกอบด้วย เอกสารคู่มือหลักสูตรฝึกอบรมและเอกสารประกอบการฝึกอบรม การวัดและประเมินผล ประกอบด้วย การใช้แบบทดสอบการประเมินแผน การสังเกตพฤติกรรมและการสัมภาษณ์ ผลการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมโดยการพิจารณาความเหมาะสมและความสอดคล้อง ผลปรากฏว่าหลักสูตรฝึกอบรมมีความเหมาะสมโดยรวมอยู่ในระดับดี ($\bar{x}$ = 4.28, S.D. = 0.65) และมีค่าดัชนีความสอดคล้องอยู่ระหว่าง 0.60–1.00 ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนด

2. ผลการศึกษาประสิทธิภาพของหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์สำหรับครูปฐมวัย มีดังนี้

2.1 ครูปฐมวัยมีคะแนนเฉลี่ยของความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์หลังการฝึกอบรม ($\bar{x}$ = 16.94, S.D. = 1.30) สูงกว่าก่อนการฝึกอบรม ($\bar{x}$ = 13.26, S.D. = 1.46)

2.2 ครูปฐมวัยมีความสามารถในการเขียนแผนการจัดการเรียนรู้อยู่ในระดับมาก ($\bar{x}$ = 2.73, S.D. = 0.17)

2.3 ครูปฐมวัยมีความสามารถในการจัดการเรียนรู้อยู่ในระดับมาก ($\bar{x}$ = 2.76, S.D. = 0.14)

2.4 ครูปฐมวัย มีความพึงพอใจต่อหลักสูตรโดยรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{x}$ = 4.49, S.D. = 0.37)

จากผลการวิจัย สรุปได้ว่า หลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างความสามารถในการแก้ ปัญหาอย่างสร้างสรรค์สำหรับครูปฐมวัยมีประสิทธิภาพสามารถนำไปใช้เพื่อพัฒนาครูปฐมวัยได้ในสภาพจริง

อภิปรายผลการวิจัย

1. วัตถุประสงค์ ข้อที่ 1 เพื่อพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์สำหรับครูปฐมวัย ผลปรากฏว่าหลักสูตรฝึกอบรมมีความเหมาะสมและความสอดคล้องโดยรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เนื่องจาก กระบวนการพัฒนาหลักสูตรได้ดำเนินการอย่างเป็นระบบและมีการตรวจสอบทุกขั้นตอนมีกำหนดการของการฝึกอบรมและติดตามผล ที่สอดคล้องกับวงจรของปฏิบัติการ (The Action Research Spiral) ตามแนวคิดของ Kemmiss & McTaggart (1990) คือ การวางแผน (Planning) การปฏิบัติ (Acting) การสังเกต (Observing) และการสะท้อนผลการปฏิบัติ (Reflection) ตลอดจนการปรับปรุง (Re–Planning) เพื่อนำไปปฏิบัติในวงจรต่อไป จุดเด่นของหลักสูตรนี้ให้ความสำคัญกับการเรียนรู้โดยการฝึกปฏิบัติในสถานการณ์ที่สอดคล้องกับสภาพจริง ดังแนวคิดของนักปรัชญากลุ่มพิพัฒนิยมที่ให้ความสำคัญกับการเรียนรู้ด้วยการลงมือปฏิบัติ โดยการให้ผู้เรียนได้รับประสบการณ์และเรียนรู้จากการคิด การลงมือทำ และการแก้ปัญหาด้วยตนเอง (Stumpf, 1994 and Dewey, 1963 อ้างถึงใน ทิศนา แขมมณี, 2551) และเป็นแนวทางการตอบสนองความต้องการพื้นฐานของผู้ที่อยู่ในวัยผู้ใหญ่และการสร้างบรรยากาศแห่งความสุขที่สอดคล้องกับทฤษฎีการเรียนรู้ของรอเจอร์สที่เชื่อว่า มนุษย์สามารถพัฒนาตนเองได้ดี หากอยู่ในสถานการณ์ที่ผ่อนคลายและเป็นอิสระ และเอื้อต่อการเรียนรู้ (ทิศนา แขมมณี, 2550) กระบวนการจัดกิจกรรมในหลักสูตรเป็นวิธีที่ครูเชื่อมโยงภาคทฤษฎีลงสู่ภาคปฏิบัติและการสะท้อนความคิดเป็นวิธีการเรียนรู้ที่ทำให้ครูได้ข้อมูลป้อนกลับสำหรับนำมาพัฒนาและปรับปรุงตนเอง (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2555 อ้างอิงจาก Kwakman, 2003) และประการสำคัญเป็นหลักสูตรที่ ใช้แนวคิดการฝึกอบรมโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานซึ่งโรงเรียนอนุบาลในจังหวัดชัยนาทมีความพร้อมสำหรับการจัดการเรียนรู้และผู้บริหารให้การสนับสนุน ประกอบกับกระบวนการฝึกอบรมครูโดยใช้การวิจัยเชิงปฏิบัติการที่เป็นการฝึกอบรมที่อยู่บนพื้นฐานของความต้องการของครูและมีการติดตามและพัฒนาเพื่อแก้ไขหลังการฝึกอบรม

2. วัตถุประสงค์ ข้อที่ 2 เพื่อศึกษาประสิทธิภาพของหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์สำหรับครูปฐมวัย ผลการวิจัย พบว่า หลักสูตรฝึกอบรมเป็นหลักสูตรที่มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ที่กำหนด จากผลดังกล่าวสามารถอภิปรายได้ดังนี้

21 กระบวนการฝึกอบรมใช้กระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการ คือ การวางแผนการปฏิบัติ การสังเกต และการสะท้อนผลการปฏิบัติ (Kemmis & Mctaggart, 1990) สามารถส่งผลให้ครูปฐมวัยได้พัฒนาความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ที่สามารถวัดได้จากความรู้ ทักษะ และความพึงพอใจจากการเข้าร่วมฝึกอบรมตามหลักสูตร เป็นการฝึกอบรมที่ผู้สอนได้นำความรู้ ความเข้าใจในภาคทฤษฎีสู่การปฏิบัติในสถานศึกษา ระหว่างการอบรมได้มีการแลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์ มีการสร้างบรรยากาศการฝึกอบรมที่เป็นกัลยาณมิตรและให้การยอมรับนับถือแก่ผู้เข้าอบรมอย่างทั่วถึงและการสร้างความรู้สึกในการเป็นเจ้าของหลักสูตรฝึกอบรมร่วมกัน ซึ่งสอดคล้องกับแนวทางการส่งเสริมการคิดแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์โดยวิธีการจัดสภาพแวดล้อม ที่อิสระ เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้สร้างงานใหม่โดยมีการติดตามและสนับสนุนให้ผู้เรียนได้ประสบผลสำเร็จตามสถานการณ์ การสร้างสรรค์จะเกิดขึ้นจาก การเคารพที่มีต่อกัน

และการยอมรับระหว่างบุคคล (Dorval & Treffinger, 1994)

2.2 จากผลการประเมินความรู้ความเข้าใจความสามารถในการเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ความสามารถในการจัดการเรียนรู้และความพึงพอใจของครูปฐมวัยที่มีผลอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เป็นผลที่เกิดขึ้นจากครูปฐมวัยมีความต้องการพัฒนาความรู้ความสามารถให้ก้าวทัน การเปลี่ยนแปลงทางวิทยาการและเทคโนโลยี ประกอบกับแนวทางการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการที่สามารถเพิ่มสมรรถนะได้ทั้งความรู้ความเข้าใจ ทักษะ และเจตคติ ซึ่งสอดคล้องกับกระบวนการอบรมครูโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานที่ต้องมีการระบุปัญหาของการฝึกอบรมและความต้องการของผู้เข้ารับการอบรม (วิษณุ ทรัพย์สมบัติ, 2549 อ้างอิงจาก Unesco, 1986) จึงส่งผลทำให้ครูปฐมวัยสามารถพัฒนาตนเองได้ตามวัตถุประสงค์ของการฝึกอบรมอย่างมีประสิทธิภาพ

2.3 กระบวนการจัดการเรียนรู้การแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์สำหรับเด็กปฐมวัย เป็นการจัดการเรียนรู้ที่สามารถพัฒนาความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์สำหรับครูปฐมวัย เนื่องจากครูปฐมวัยที่จัดการเรียนรู้ตามกระบวนการนี้จำต้องใช้ความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์มาเป็นองค์ประกอบสำคัญสำหรับการเขียนแผนและการจัดการเรียนรู้ เช่น การกำหนดหัวเรื่อง การเลือกวิธีการจัดกิจกรรมและการประเมินผล เป็นต้น ดังจะเห็นได้ว่าการเขียนแผนและการจัดการเรียนรู้ของครูปฐมวัยมีแนวคิดที่แปลกใหม่และมีจินตนาการซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ว่า หมายถึงกระบวนการหรือวิธีการสำหรับการแก้ปัญหา อย่างมีจินตนาการและให้ผลลัพธ์ของการปฏิบัติที่มีประสิทธิภาพ (Mitchel and Kowalik, 1999) ดังนั้นการที่ครูปฐมวัยได้จัดการเรียนรู้ตามกระบวนการจัดการเรียนรู้การแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์สำหรับเด็กปฐมวัยจึงส่งผลต่อการพัฒนาความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์สำหรับครูปฐมวัยได้อย่างเหมาะสม

ข้อเสนอแนะการวิจัย

ข้อเสนอแนะสำหรับการปฏิบัติ

1. ควรนำหลักสูตรไปใช้ในการฝึกอบรมต้องสร้างความชัดเจนให้แก่ผู้รับการฝึกอบรมเกี่ยวกับความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์สำหรับครูปฐมวัย

2. การฝึกอบรมควรเน้นกิจกรรมในภาคปฏิบัติการนำเสนอข้อมูลในทุกประเด็นต้องมีการยกตัวอย่างที่เป็นรูปธรรม และสอดคล้องกับการปฏิบัติงานของผู้เข้ารับการอบรม

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาผลการใช้หลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างความสามารถในการแก้ ปัญหาอย่างสร้างสรรค์สำหรับครูปฐมวัยที่มีต่อทักษะการคิดของเด็กปฐมวัย

2. ควรมีการศึกษาสมรรถนะในการจัดการเรียนรู้ของครูปฐมวัยที่ได้รับการฝึกอบรมตามหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์สำหรับครูปฐมวัย

3. ควรมีการศึกษารูปแบบการฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์สำหรับครูปฐมวัยโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน

เอกสารอ้างอิง

ทิศนา แขมมณี. (2550). *ศาสตร์การสอน องค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ.* พิมพ์ครั้งที่ 6. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

พวงรัตน์ ทวีรัตน์. (2543). วิธีการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์. กรุงเทพฯ: สำนักทดสอบทางการศึกษาและจิตวิทยา. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.

วิษณุ ทรัพย์สมบัติ. (2549). *การพัฒนาวัฒนธรรมการประเมินการเรียนการสอนของครู: การฝึก อบรมโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน ด้วยการสร้างเครือข่ายและการคิดสะท้อนอภิมาน.* (วิทยานิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิต) กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สันต์ ศูนย์กลาง. (2551). *การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเสริมสร้างทักษะการปฏิบัติวิชาชีพเพื่อพัฒนาผู้เรียนแบบองค์รวม สำหรับครู ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน.* (ปริญญานิพนธ์ปริญญาการศึกษาดุษฎีบัณฑิต). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2552). *รายงานความก้าวหน้าการจัดการเรียนรู้ระดับปฐมวัย ปี 2552–2553.* กรุงเทพฯ: เพลิน สตูดิโอ.

_____. (2555). *รายงานการวิจัยและพัฒนารูปแบบการพัฒนาครูและผู้บริหารสถานศึกษาแบบใช้โรงเรียนเป็นฐานในโรงเรียนขนาดเล็ก ระยะที่ 1.* กรุงเทพฯ: บริษัท พริกหวาน กราฟิก จำกัด.

_____. (2556). *บทวิเคราะห์สถานการณ์การพัฒนาครูทั้งระบบและข้อเสนอแนะแนวทางการพัฒนาครู.* กรุงเทพฯ: บริษัท พริกหวานกราฟิก จำกัด.

_____. (2556). *พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติพ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553* กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์เดอะบุคส์.

Isaksen, S.G., and Treffinger, D.J. (1994). *Creative Approaches to Problem Solving.* Dubuque, IA: Kendall–Hunt.

Kemmis, S and Mc Tagart. (1990). *The Action Research Planner.* Geelong : Deakin University Press.

Khlid Malik. (2013). *Human Development Report 2013.* New York : United Nations Development Programme (UNDP).

Kwakman, K. (2003). Factors affecting teachers participation in professional learning activities. *Teacher and Teacher Education*, 19, 149–170.

Mitchell, W.E., and Konalik, T.F. (1999). *Creative Problem Solving.* n.p.: Unpublished Workbook.

Oliva,P.F.. (2001). *Developing the Curriculum (Fifth Edition).* United States: Longman.

Treffinger, D.J. (1995). "Creative Problem Solving: Overview of Educational Implications." *Educational Psychology Review,* 7(3), 301–312.

_____. (2007). "Does Teaching For Creativity and CPS Matter?." *Creative Learning Today,* 15(2), 1.

_____. (2007). "Creative Problem Solving (CPS) in Education." *Creative Learning Today,* 15(3), 7.

Unesco. (1986). *School based in–service training: a handbook.* Bangkok: UNESCO Regional Office for Education in Asia and the Pacific.